Մանզումէի Էֆքեար սէնէտէ 300 Նիւսխէ վէ ռիւիպ, սէնէվի գըյմէթի Իսթանպոլ իչին 250 ղրշ. վէ ալթը այըզը 125 ղրշ. վէ Թաշրալար իչին բօսթա բարասը իչինէտ օլարագ, սէնէվի գըյմէթի սաղ ագճէ 250 վէ ալթը այըզը տախի 125 ղրշ. տուր։

Վէ պէհէր Նիւսխէսի 40 բարաեա սաթըլըր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՄԻԻՆԱՏԻ

Իլանաթըն պէհէր սաթը-ըը իչին պիրինճի տէֆթէր իքինճի տէֆթէր, վէ իւ-չիւնճիւ վէ սայիր տէֆթա-լար իչին 1 էրղշ. Իլան սը-բասընա գօնուլմայան ի-լանըն սաթըը 3 ղշ տուր։

Մէքթուպ վէ սայիր Գալաթատա Բէյնճէյ մահէ բազարընտա վագը Ն. 29 Իբսի խանընտա Կարա-պէտ Ց. Փանոսեան իմի-նէ կէօնտէրիլէճէք տիր։

ՈՒՄՈՒՐԸ ԲՕԼԻԹԻԳԸՑՑԷ ՎԷ ՄԷՎԱՏՏԸ ՍԱՑԻՐԷ

ԱԼԹԸՆՃԸ ՍԷՆԻ։ ՀՏԱՌ ՃԷՄԱԶԻԼ ԱԽԸՐ ՀԸ 1871 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1 ՉԱՐՇԵՄՊԻՀ ԱԼԱՖՐԱՆԿԱ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 13 ՆԻՒՄԷՐՕ 1688

ԻԼԱՆԱԹ

Պուգրէշ չէհրի իսթիգրազ պիլէթ-լէրի, 1871 սեպտեմբեր 1 տէ չէքիլ-տիքտէ, աթիտէքի սէրիլէրին գազան-մըշ օլտուգլարը պա թէլէկրաֆ պիզլէ-րէ պիլտիրիլմիշ տիր։

200, 262, 390, 820, 981, 982, 1228, 1358, 1387, 1520, 1525, 1551, 1597, 1675, 1712, 2129, 2672, 2674, 2709, 3069, 3077, 3229, 3433, 3523, 3552, 3922, 4015, 4172, 4319, 4640, 4743, 4794, 4921, 5522, 5530, 5642, 5929, 6023 6116, 6117, 6237, 6658, 6694, 6848, 6970, 7184, 7303, 7434, 7440։

Սաթմըշ օլտու ղումուզ մէզքիւր պի-լէթլէրտէն պիր չօղ պիլէթլէր գազան-մըշ օլտուղունտան, լազըմ կէլէն մա-լիւմաթը տիզ իթմէք իչին Գալաթա-տա Գումխիսն խանը իթխարլինտէ վա-գը 16 Նիւմէրօլու մաղազամըզա մի-ւրաճաաթ էյլէմէլէրինի սահիպլէրինէ ըէճա իտէրիզ։ Ժ. Տ. ՃԱՆԷԹՕ

Իշ պու բազար իրթէսի աիշամբաը քէօբրիւտէն հարէքէթ իտէն 18 Նիւ-մէրօլու սօն վաբօրտա, տէրուունինտէ պիր թագըմ սէնէտա, պօնօ վէ միւ-ֆրէտաթ բուսուլարը պուլունան պիր չանթա զայպ օլմուշ օլտուղունտան, պուլան զաթրն, Իսթանպոլտա Զին-ճիրլի խանընտա Բուսիալը Համբար-ճում ադանըն 22 Նիւմէրօլու օտասընա կէօթիւրմէլէրի ըիճա օլունսուր։

ԼՕՀԱՌԻՆ ԼԻԶ ՍՈՒՆՈՒ

Գալաթատա տէքէնճէ

Բրուսիանըն հէքիմլիք Ագատէմիասը վէ էն միւթէպէր հէքիմլէր, վէ ուսումէն քէֆֆիյէի հէքիմլիք Ագատէմիալարը թարաֆընտան թահսին օլունմուշ օլան մէզքիւր ԼԻԶ ՍՈՒԵՈՒՆՈՒ իսթիսալ իտէ-նին եիւզիւնտէ վէ էյլէրինտէ նէ գըզել լէքէ փէյտա օլուր, նէ եիւզիւ կիւնէշ-տէն եանար վէ նէ տէ պուրուշուր։ Կէ-րէկ գատընլար վէ կէրէք էրքէքլէրին թէնլինէ պէճապլըգ վէրտիքտէն պաշգա տ՝ բէյի եուսուշատան մէզքիւր սուեուն գուվվէթինի թէմրիւսլէ իլէ թանըմըշլար տըր։ Մէզքիւր ԼԻԶ ՍՈՒԵՈՒՆՈՒ, եալընըզ Գալաթատա եէ՝ուքսէք Գալատըրընտա 68 Ն. իլէ միւրագաթմէք Մ. Վէլիչ գում-բանեասընըն մաղազասընտա սաթըլըր։

ԶԻՒՐԻՒՔ ՏԻՇԼԷՐ

Տիշ չէքմէք պարպարճա պիր ամէլիաթ տըր, չիւնքի պու կիւնքի կիւն, չիւրիւք տիւր տէյի չըգարըլան քէֆֆիյէի տիշլէր տիւպէլիպ գուլլանըլապիլիր։

Զիւրիւք պիր ամշի իլէ էվվէլ սաղլա-մալը վէ պատէհու տէյիլ քի տիշլէրի սի-եահլոթտըրըպ չիւրիւթտիւրէն ալէթլար իլլա ալթուն եախտա բըրաթին իլէ տօլ-տուրուլմալը տըր։

Պիր տիշ էյի օլմուշ օլտուգտա, էօմ-բիւնիւն սօնունա գատար գուլլանըլապի-լիր։ Էկէր պազէն տիշ պոչալը իսէ, սէպէպի տիշի տօլտուրան տիշճինին ճէկալէթ վէ չօլրագլըգը տըր։

Իքի սէնէտէն պէրու Իսթանպօլտա տիշ-ճիլիք սանաթըընը իճրա իթմէքտէ օլան տօք-թօր Տօրինեի 20 սէնէ Բարիտէ բըրիթի-գա իթմիշ տիր, Իսթանպօլտա մէզքիւր տօքթօրտան մատտա տիրլօմասը պուլու-նան տիշճի եօգ տուր։ Տօգթօր Տօրինեի էյի կիւն ալաֆրանկա սաաթ 11տէն 3է գատար, Պէյ օղլուտա Ամմալը-Մէճիտ զօ-գաղընտա վագը 15 Նիւմէրօ իլէ մուրագ-գամ խանէտէ պուլունուպ կէլէն միւթէ-բիւլէրի գապուլ իթմէքտէ տիր։

Օն սէքիզ սէնէ տիշճիլիք սանաթըընը իճրա իթմիշ օլտուղու հալտէ, պու կիւն-լէրտէ Տէրսաատէթէ կէլմիշ օլան տօքթօր Տօրինեինին պիրաատրի տախի էր կիւն ալաֆրանկա սաաթ 8տէն 3է գատար, Իս-թանպօլտա Քէօբրիւ պալընտա Պալըգ բա-զարը ճատատէսինտէ 38 Նիւմէրօլու մաղա-զատա պուլունուպ, կէլէն միւթէբիւլէրի գապուլ իտէր։

ՍՕՆ ՀԱՎԱՏԻԱԼԷՐ

ԱՎՍԹՐԻԱ-ՄԱՃԱՐ

Վիէննա, 12 սեպտ.

Ալֆօէլտ տէմիր եօլուն թէքմիլ խաթթը իշլէմէկէ պաշլատը։

Բրէնս Գուզա չէհրիմիզէ վասըլ օլ-տու։

Ռումէլի՝տէմիր եօլ սէհիմէրի 65·25
Ճիս 118·50

ԻԹԱԼԻԱ

Բօմա, 12 սեպտ

Ֆրանսանըն հիմայէսի թահթընտա վաղ օլունմուշ մանասթիրլար սէպէ-պինտէն պիր գավգա զուհուր իթմի։

ԹԻՒՃԱՐԻՅԻ

Լիվերբուլ 11 սեպտեմբեր

Միտիլնկ Նիու Օրլէանս բամուղու, բէնա 93/8 տէն 3/4

Պու կիւնքի սաթըզ 14,000 պալլա

Բիացա տուրկուն

Լօնտրա, 12 սեպտեմբեր

Էհտամը ուսուսի	45 3/8
1865 իսթիգրազ	62 1 2
1869 »	57 5\16

Եկնի Օսմանը իսթիգրազը աքոնթօ 1 0/0 Բիացա գարարսըզ

ԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԲԻԱԶԱՍԸ

Իսլ. Ուս. օգոստ. 31 Միշամ գաբան	48–23
» » սեպտ. 1 Սապահ աչըլը	48–24
» » սաաթ 6	48–32

Իսթիգրազ 1863	312-1/2
» 1865 « «	318–
» 1869	282–
Օսիկթէ ժէնէրալ	9-31
Քրէտի »	11-30
Շըմէնտրֆէր իսթիգրազը	113-75

ԱԳՃԷԼԷՐՆ ԲԻԱԶԱՍԸ ՝ ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

Ինկիլիզ լիրասը	109 — 8
Ֆրանսըզ ալթունու	87— 14
Բօլ	88—35
Գրըմից ալթունու	51—22
Գէնեազ Մէճիտիյէ (ֆարգը	1—16
Գէնչիկ վէ մէթալիք (ֆարգ	104-3/8 104-3/4
Գազըր	117-25
Կէլէճէք զուրան սրօնթօսու	0/0 6 1 4

1286 ՃԷՄԱԶԻԼ ԷՎՎԷԼ 12 ԹԱՐԻԽԻ ԻՐԱՏԷՑԻ ՇԱՀԱՆԷ ԻԼԷ ԻՀՏԱՍ ՕԼՈՒՆՄՈՒՇ ՕԼԱՆ ԻՍԹԱՆՊՕԼ ԹՐԱՄՈՒԷՑ ԱՐԱՊԱԼԱՐԸ ՇԻՐՔԷԹԻ

Սէրմայէ, 400,000 Օսմանլը լիրասը օլուպ, հէր պիրի 20 էր Օսմանլը լիրասընա օլարագ 20,000 սէհիմ թագսիմ օլունմուշ տուր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՄԻՒԷՍՍԻՍԼԷՐԻ (հիմնադիրք)

ՊԱՆԳ ՕԹՕՄԱՆ
ՄԷՄԱԼԻԹԻ ՕՍՄԱՆԻԷՆԻՆ ՇԻՐՔԷԹԻ ՈՒՄՈՒՄԻԷՍԻ (Սօսիէթէ ժէնէրալ)
Մ. Ժ. ԳԱՄՕՆՏՕ Վէ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱ
Մ. ԽՐԻՍԹԱՖԻ ԷՖԷՆՏԻ ԶՕՂՐԱՖՕՍ
Մ. Ժ. ԶԱՐԻՖԻ
Մ. ԳՕՆՍԹ. ԳԱՐԱԲԱՆՕՍ

ԻՏԱՐԷ ՄԷՃԼԻՍԻ

Մ. ԳՕՆՍԹ. ԳԱՐԱԲԱՆՕՍ	Բէյիս
Մ. Տ. ՖԷՐՆԱՆՏԷԶ (գօնթ Ա. տը Գամենսօ վէքիլի)	Բէյիսի սանի
Մ. Է. ՏԸՎՕ (Օսմանլը պանգասը վէքիլի)	Միւտիր
Մ. Օ. ԻԼՄԱՆ (Սօսիէթէ ժէնէրալ վէքիլի)	»
Մ. ԽՐԻՍԹԱՖԻ ԷՖԷՆՏԻ ԶՕՂՐԱՖՕՍ	»
Մ. Ժ. ԶԱՐԻՖԻ	»

ԼԸՎԱԼ ԷՖԷՆՏԻ, ՏԻՐԷԳԹԷՕՐ

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ԻԼԱՆԸ ԹԷՇԿԻԼԻՅԷՍԻ

Թըրամուէյ շիրքէթինին մագսատի, տէմիր խաթթ իւզէրինտէն կիտէն վէ պարկիր իլէ չէքիլէն, եանի Թըրամուէյ արապալարը վէ Օմնիպուս արապալարը իլէ եօլճու վէ էմթաա նագլ իթմէք տիր։

Թըրամուէյ շիրքէթինին մուամէլատը մախսուսէսի, թէէսսիս օլունտուղու թա-ըիխինտէն պէտէն 5 սէնէ զարֆընտա նէֆսի իսթանպօլտա վէ վարուշլարընտա ինչա իտէպիլտիյի քէֆֆիյէ խաթթլարը, եանի 1. Աղա էֆէնտիանդ Օրֆո-էէյէ, 2. Քէօք-ըէօրէն Աֆէրյա, 3. Աֆէրյոտան Նէոպ էֆէնտի, 4. Աֆէրյոտան Թոֆ էֆէնտի գատար եարըլա-ճագ խաթթլարը ինչա իթմէք վէ իշլէթմէք տիր։

Շիրքէթի մէզքիւր, մէզքիւր խաթթլարտան մատտա, Տէվլէթի ալէյհինին բուխ-սաթընը թահսիլ էյլէմէք իւզրէ, Սուլթան Պաեազիտտէն Էտիրնէ գարուսունա գատար եարըլճագ խաթթըն խարիթասընը, զաթէն հիւքիմէթէ թագտիմ էյլէմիշ, վէ պու կիւնքի կիւն իսէ, Գալաթատան Պէյօղլունա վէ Իսկիլիսարտան Զամլըճաեա գատար եարըլմասը թատավվուր օլունան խաթթլարըն խարիթասընը թանզիմ ու թէրթիպ էյ-լէմէքտէ տիր։

Պունտանտա մատտա, շիրքէթի մէզքիւր, քէնտի ըսթասիօնլարընը չէհրին քէֆֆի-յէի մէրքէզլէրի իլէ բասթ էյլէմէք իւզրէ, եագընտա պիր չօղ օմնիպուս արապալարը էշլէթմէք նէյլէթինտէ պուլունմագտա տըր։

Շիրքէթին միէսսիսլէրի, իլէ էվվէլ, Շիրքէթին թէշքիլի հէնկեամընտա, Թը-ըամուէյ եօլու ինչա իթմէք իշին կէօրուլիյիս սանաթճա կիւճլիւքլէրին էօնիւնիւ ալ-մաղ խաթէսիքլէրինտէն, սէհիմլէրի, իլէ խաթթըն ըէսմի քիւչատընտան սօնրա բիա-ցաեա չըգարմագըզը միւնասիպ կէօրմիւշլէր տիր։

Հէր պիրի եիկիրմիշէր լիրա գըյմէթինտէ օլան վէ շիրքէթին սէրմայէսի պուլու-նան 20,000 սէհիմլէր, պու կիւնտէն պաշլատարագ բիացաեա չըգարըլմըշ տըր, մէզ-քիւր սէհիմլէրտէն 15 պին ատտինէ, շիրքէթին միէսսիսլէրի իմզալանմըշ օլուպ, պագը գալան 5000 սէհիմլէր Իսթանպօլ էհալիսի հիսսէմէնտա օլուն իշին բիացաեա չը-գարըլաճագ տըր։

Իտարէ մէճլիսինին, 1871 սէնէսի յուլիս 21, 2 օգոստոստա սէհիմ սահիպլէրինտէն իպարէթ օլարագ, ագտ էյլէտիկի ումումի մէճլիստէ վիրտիյի գարարա թէվզիլ ան, պէհէր սէհիմ իշին սէքիզ Օսմանլը լիրասը թէէսիյէ օլունմագ տըր։

Իսթանպօլ էհալիսի մէզքիւր 5000 ատէտ սէհիմլէրէ իմզալանմագ իշին Պանգ Օ-թօմանա վէ Սօսիէթէ ժէնէրալա միւրաճաաթ իթմէք տիր. մէզքիւր սէհիմլէրէ իմ-զալանմագ խաթիտասընը հավի վարագալար, Շիմտիտէն Սօսիէթէ ժէնէրալան ալը-նապիլիր։

ԻՄԶԱԼԱՆՄԱԳ ԻԶԻՆ ԼԱԶԸՄ ԿԷԼԷՆ ՇԱՐԹԼԱՐ

Իմզալանըլտըը վագթ		լիրա 1
Մուվագգաթ սէհիմլէր Զէրթիֆիգասը իթա օլունտուղու վագթի		» 2
1871 հոկտեմբեր 20 տէ (ալաֆրանկա)		» 2
1871 նոյեմբեր 20 տէ (ալաֆրանկա)		» 10
1871 դեկտեմբեր 30 տա (ալաֆրանկա)	լիրա 1 50	
1871 սեպտեմբեր 11 տէն պաշլատարագ (ալաֆրանկա) ֆայիզի իշլէնմէք իւզրէ էվվէլքի թագսիտլէրին, եանի 6 1/2 լիրանըն սէնէտէ եիւզտէ պէշ հիսսէսը ֆայիզի թէնզիլ	0 07	1 43
Ճէման		7 93

Ասլ աչըզ սէհիմլէր, պալէատէքի սօն թագսիտէն սօնրա վիրիլէճէք տիր։

Իմզալանանլար, սէնէտէ եիւզտէ պէշ ֆայիզի հիսսէսը իւզրէ լազըմ կէլէն ֆայի-զի ըսգօնթօ իտէրէք, սօն իչ թագսիտլէրի էվվէլինտէն թէէսիյէ իտէպիլիրլէր։

Թագսիտլէրին թէէսիյէսի կէճքիտիկինտէ, իմզալանանլար, թէէնպիհ օլունան վա-գթլարտա թէէսիյէ էյլէմիշ օլմատըգլարը ագճէ իշին, սէնէտէ եիւզտէ սէքիզ հիսսէսը իւզրէ ֆայիզ վիրիլճէքլէր տիր։

Թագսիտլէր թէէսիյէ օլունմատըգտա, թագսիտլէր իշին պալէատէք գարարլաշ-թըրըլան թարիխլէրտէն պիրիսինտէն տէօրթ այ սօնրա, թագսիտլէրի էօտէնմէմիշ սէ-հիմլէր, նիզամնամէնին 15 ինճի պէնտի ահքեամընճա, սահիպ սէհիմլէրին զարարընա օլարագ սաթըլապիլճէք տիր։

Սեպտեմբերին 11 ինճի բազար իրթէսի կիւնիւ իմզա տէֆթէրի քիչատ օլունուպ մանը մէզքիւրուն 14 իւնճիւ բէնճէմպէհ կիւնիւ էօյլէտէն սօնրա սաաթ 3 տէ գարա-նաճագ տըր։

Սէհիմլէր թագսիմ օլունտուգտա, էմանէթէն թէսլիմ օլունան մէպլաղըն արթան գըսմը, իսթէնիլէն սէհիմ գատար քէնտուլէրէ սէհիմ վիրիլմիշ օլմսեան ատամ-լարա կէրի վերիլճէք տիր։

Իսթանպօլ, Գալաթա, 1871 օգոստ. 12·24

Շիրքէթին նիզամաթը հագգընտա մալիւմաթ քէսպ իթմէք իսթէյէնլէրին, շիր-քէթին մահէլլի մէրքէզինէ, եանի Մէհմէտ Ալի բաշա խանընտա 18 Նիւմէրօլու օտա-եա վէ եախտա Պանք Օթօմանա վէ Սօսիէթէ ժէնէրալա միւրաճաաթ էյլէմէլէրի։

ԻՍԹԱՆՈԼ 1 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԽԱՐԻՃԻՑԷ

ՀԳՕՄԻՆԻՍԹ ՄԱՀՊՈՒՍԱՐ ԱԼԼՑՇԻՆՏԷ
ՎԻՐԻԼՄԻՇ ՕԼԱՆ ՀԻՒԲՄ

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 2

Եէվմի մէղրոր սապահբսը էրքէնտէն, իւրինմի հարպ տիվանը քիւշատ օրունապագ, մահպուսլար, պիր սբրա տիզ-իրիլտիլէր, վէ ըէյիս, սէօյլէյէճէք պիր շէյինիզ գալմըշ մը տբր տէյի, մահպուսլարա սիւալ իլլէտիքտէ, ժուրատան պուշգա հիշ պիրիսի ճէնհակ վ-բմէ յիպ, անճագ մէրգում, Գօմինն հիւ բմիւ հէնկեամընտա, պիզզա՝թ բէնտի էմիի թահթընտա պուլունմա՝ օլան Մ. Թէյյին սէրպէսթճէ մէմալիքի էճնէպիէյէ կիթմէսինէ լուխսաթ վերիլմիշ իքէն, քէնտինին տավաեա չէքիլմիշ օլմասընա գարշը պիր թագբմ էօզրլէր կէօռթէրմիշ տիր։

Ժուրա, քէնտի սէօյլէտիքլէրինի պիթիրտիքտէ, տիվան, վիրէճէք հիւքմիւ ի զէրինէ մէշվէրէթ իթմէք իչին, սայիր պիր տայիրէյէ չէքիլսի։

Պատէհու, մահպուսլար տախի եան պիր օտաեա կէօթիրիլիպ, քէնտի իզահիրապարտէրունէրինի, գօնուշմագլըգ բէրտէսի ալթընտա կիզլէմէյէ չալըշմագտա իտիլէր։

Լիւլիէ, քէնտի եօշճուլլուքլարը, վէ իլմի տաքէրիյէ իւզէրինէ եազըլը ուզունմուպահատալարը թարիք իլլէմքտէ, Ֆէրրէ չօճուքլարա մախսուս օլան պիր հէրարէթի վէ էնտիշէ ալէամէթի իլէ սէօյլէշմէքտէ, Ռէժէր, քէնտի մէզհէպճէ մէյանլարընը իլէրու սիւրմէքտէ, վէ Ասի տախի, բասթ կէլէ չէյլերտէն պահա իթմէքտէ իտի։

Լաքին, մահպուսլարըն քեաֆֆէսի իւզէրինէ ապբը պատնագտա օլան տէհշէթլի պիհա զուրուգ, քեամիլէն աշիքեար կէօրունմէքտէ իտի։

Էօյլէսէ, սէյիրճի էհալի տճքգարագ, թագբմ թագբմ, տիման տայիրէսինի թէրք իլլէտի իսէ տէ, էօյլէտէն իչ ատաթ սօնրա, թէքրարէն, մէզբիր տայիրէ տօրմուշ իտի։

Մէյանտա օլան հալին աղբրլբղը, օլ տէրէճէ ալ պիչիք իտի քի, հաղբրան, սան տէրէճէտէ պիր սուսլուգ սագլամագտա, վէ հալին աղբրլբղընտան միթէէսիր օլմուշ տուր կիպի կէօրինմէքտէ իտի։

Պու սուրէթլէ կիւն ախշամ օրուպ, նիհայէթ իւլ էմր ախշամ գարանլբղը պասթը, վէ հէր քէսին ադզընտա տախի շու լաֆզ տօլաշմագտա իտի քի, հիշ պիր տիվանը, քէնտի հիւքմիւնիւ վիրմէզտէն էվվէլ պու գատար մէշվէրէթ իթմիշ օլմասը, իշիտիլմիշ պիր շէյ տէյիլ իտի։

Մահպուսլար այէյհինտէ օլան ադվիեաթլար, 16 գըսմա թագսիմ օլունմուշ իտի։

1. Հիւքիմէթի տէվիրմէքլիյէ գալգբշմագ։

2. Տախիլի մուհարէպէ չբգարմաեա թահրիգ իթմէք։

3. Շէրան մէվճուտ պուլունան հիւքիմէթին բուխսաթը իլէ օլմագսբղըն սիլահլը ասքիր գալտբրմագ։

4. Ինվանլար վէ ումումի մէմուրիեէթլէր զասպ իթմէք։

5. Ատէմ էօլտիրմէքլիյէ հէմթէօհմէթ պուլունմագ։

6. Ումում էպնիյէլէրինի, վէ սէքէն լէրի պուլունան խանէլէրի աթէշէ վիրմէքլիյէ հէմթէօհմէթ պուլունմագ։

7. Ահատար եատա մուխսուս օլան վարլատաթը, ալաշ իթմէքլիյէ հէմթէօհմէթ պուլունմագ։

8. Ումում մախսուս օլան էպնիյէլէրին հէմինէ հէմթէօհմէթ պուլունմագ։

9. Էօրֆէն ատէմ ախզ ու կիրիֆթ իթմէք, վէ ատէմ թէվգբֆ իյլէմէք։

10. Գանունէն մէմնու օլան սիլահլար իմալ իյլէմէք։

11. Նիզամ ասքէրլէրինի, օրատատան գաշմաեա գանտբրմագ։

12. Ումում մախսուս օլան ագճէյի սբրգաթ իյլէմէք։

13. Հագգ, վէ շէրան պիր սէպէպ օլմագսբղըն, սիլահլը ասաքիր գօմանտանլբղընը տէրիւհտէ իյլէմէք։

14. Միւթթէհիմլէրին, քէնտի միւտիր պուլունմուշ օլտուգլարը էվրագ վէ սայիրէյի սբրգաթ իթմէք։

15. Ճէպրէն էվրագ չալմագ, վէ գալպ էմրնամէլէր գուլլանմագ վէ

16. Միւհրլէր գբրմագ, վէ ումումա մախսուս օլան էվրագլարը չալմագ։

Ըէյիս վէ քէնտի մէմուրիեէթտաշլարը, նիհայէթ իւլ էմր օն իլի սաաթ մէշվէրէթ իյլէտիքտէն սօնրա, թէքրարէն տիման տայիրէսինէ ալտէթ իթտիլէր, լաքին հարպ տիմանլարը գանունանճա, անճագ մէճլիս խիթամ պուլատուգտան սօնրա, միւթթէհիմլէրին, սիլահլը գարաղօլլար վէ ասքէրլէրին օրթա եէրինտէ, քէնտի ալէյհլէրինտէ վէրիլէն հիւքմիւ տիյ նէմէլէրի լազըմ կէլտիրինտէն, մէզբիր հիւքմիւն իւք օգունուշունտա, մէրգումանի մահպուսլար հազբր պուլունմագտա տէյիլլէր իտի։

Պատէհու, ըէյիս, գարարկիր օլան հիւքմէրի օգուտու։

Ֆէրրէ վէ Լիւլիէ, հէր խուսուստա սահիպ ճիւնհա պուլունմուշլար իտի։

Ասի, իլք տէօրթ խուսուսլարտա սահիպ ճիւնհա պուլունմուշ իտի իսէ տէ, ատէմ էօլտիրմէքլիքլէրտէ վէ սայիրէտէ հէմթէօհմէթ տէյիլ իտի։

Իւրպէն, հէր խուսուստա թէօհմէթլի, լաքին ճիւնհասընը խաֆիֆլէթիճի հալլէրտէ պուլունմուշ իտի։

Թրէնքէ, Իւրպէն կիպի։

Պիլիօրէ, ատէմ էօլտիրմէ քլիքտէն վէ եանղըն պբրագմագլբգտան պաշգա, տիկէր հէր խուսուսլարտա հէմթէօհմէթ իտի։

Ժուրտ, իլք տէօրթ խուսուսլարտա թէօհմէթլի, լաքին ատէմ էօլտիրմէքլիք, եանղըն պբրագմագլբգ վէ սայիրէտէ ճիւնհասը պուլունմամագտա, վէ ճիւնհասընը խաֆիֆլէթիճի հալլէրտէ պուլունմուշ իտի։

Շամբի, իլք տէօրթ խուսուսլարտա, քէզալիք ումում էպնիյէլէրին խարապ իտիլմէսի, վէ էօրֆէն ատամ ախզ ու կիրիֆթ օլունմասը խուսուսլարընտա, դոպահաթը պուլունմագտա իտի, լաքին ատէմ էօլտիրմէքլիք վէ սայիրէտէ ճիւնհասբզ իտի։

Ըէժէր, իլք տէօրթ խուսուսլարտա։

Բասթուլ, Ըէժէր կիպի, ֆագաթ ճիւնհասընը խաֆիֆլէթիճի հալլէրտէ։

Բասքալ Կրուսէ, Ըէժէր կիպի։

Վէրտիւբ, Ըէժէր կիպի։

Ֆէրրա, տախիլի մուհարէպէ չբգարմագլբղը թահրիք իթմիշ, վէ ատաքիր գալտբրմբշ օլմագլբգ ճիւնհասընտա պուլունմուշ տուր։

Գլէման, ումումի մէմուրիէթլէրի զասպ իթմիշ օլմագլբգ ճիւնհասընտա, ֆագաթ ճիւնհասընը խաֆիֆլէթիճի հալլէրտէ պուլունմուշ։

Գուրպէ, վանտոն տիրէյինին խարապ իտիլմէսինէ հէմթէօհմէթ պուլունմուշ։

Ցէգան, ճիւնհասբզ։

Իւլիս Բարան, ճիւնհասբզ։

Իմոտ, Հարպ տիվանը,

Ֆէրրէյի վէ Լիւլիէյի ԳԱԹԼԷ,

Ասի, Պիլիօրէ, Շամբի, Ըէժէր, Բասքալ Կրուսէ, Վէրտիւբ, վէ Ֆէրրայա, խաթիհ քեամ վերիլմիշ պիր էպնիյէեէ սիւրկիւն վէ օրատա մահպուսլյեէթէ,

Իւրպէն վէ Թրէնքէյի, էպէտի քիւրէյէ,

Ժուրտ վէ Բասթուլու, սատէճէ սիւրկիւն,

Գուրպէյի ալթը այ մահպուսլյէթէ վէ 500 ֆրանք տախի ճէզայի նագտի վիրմէքլիյէ,

Գլէմանը, իւշ այ մահպուսլյյէթէ հիւքմ իյլէյիպ,

Ցէգան վէ Բարանքն տախի, տէրհալ սալը վիրիլմէէրինի էմր իյլէմիշ տիր։

Մէզբիր հիւքմիւն գբրաաթ, իքի սաաթ սիւրմիշ տիր, վէ Ցիվանքն ազալարը, մէզբիր տայիրէյի թէրք իսկպ տիշարը չբգար չբգմագ, սալատա պուլունանդարքն քեաֆֆէսի տախի, օրասընը պօշալթարլար, վէ պիր թագբմ զապթիյէ էր վէ ասքէրլէր, թիւֆէնքլէրի տօլմուշ, վէ սիւնկիւլէրի տախի, լամպալարքն բշբգնատան բարլամագտա օլտուզու հալտէ, իչէրի կիրտիլէր։

Արթբդ պիսպիթիւն կիճէ գարանլբղը պասմբշ իտի։

Մէրգումանքն քեաֆֆէսի տախի, ինճէ ինճէ պիրիպիրլէրինի սիւզմէքտէ իտիլէր։

Պոնլար, գաղի պիր եիւրիյիշլէ, վէ հէր պիրիսինին գօյլարընտան իքիշէր նէֆէր զապթիյէլէր թուրմուշ օլտուգլարը հալտէ, քէնտի մահպուս օտալարընա ատէթ իթտիլէր։

Ասի, պիր թէքէպպիւրլէ պաշընը եիւքսէքտէ թուրմագտա իտի, Ըէժէր, պիր շէհիտ (մարտիրոս) հալ ու հէյիէթի կէօսթէրմէքտէ իտի, լաքին Բասքալ Կրուսէ, պիսպիթիւն զայրէթաէն տիշմիշ օլմագլբգ ալէամէթի կէօսթէրմէյէ պաշլամբշ իտի։

———

Բաթբի զաղէթասընտա օգունատուգունա նէզարէն, պու տէֆա Ֆրանսանընն Հարպկյէ նէզարէթինտէ, մուհարէպէ ալէամթլարը իչին, պահրիեէ վէ պէրբրինէ օրատուլարը օֆիչալլարընտան միրէքքէպ միխթէլիթ պիր գօմիսիօն թէշքքիլ իյլէմիշ տիր։ Մէզբիր գօմիսիօն իշէ պաշլաեբ, եէնի հարպ էտէվաթլարը իւզէրինէ թէճրիպէլէր իթտիրթմէքտէ վէ օր պասպատ էսրար սագլամագտա տբր։

—Իմբէրաթօր Նաբօլէօնուն պէկէ տայիր էշեալարը սաթյբղա չբգտբրբմբշ տբր։

—Մօսգուատան շու վէճճ իյլէ եազբմբշ տբր։

Կազէթ տբ Մօսգու զաղէթասընքն նէշր իյլէտիկի սօն բաքօրթօեա նէզարէն, օգոստոս 11 տէ շէհրի մէզբիրտէ 409 քիշի գօլէրատան թուրթուլմուշ տուր։ Մէզբիր թարիխտէ 32 քիշի եէնիտէն գօլէրատան թուրթուլուպ, 18 նէֆէրի էյիլէշմիշ 14 նէֆէրի տախի էօլմիշ տիր։ Օգոստոս 12 տէ 404 նէֆէր գօլէրաեա թուրթուլմուշ ատամլարքն թէտավխինէ պագբլմագտա իտի, պունլարատան 151 նէֆէրի գաաքն տբր։

Մէզբիր իյլէ՝թի մախուֆէնին պաշլանկբճընտան մարտքն պիրինճի կիւնինէ տէկին, գօլէրաեա թուրթուլանլարքն մբգտարը, 4,952 նէֆէրէ պալիզ օլուպ, պունլարատան 2,239 նէֆէրի էյիլէշմիշ վէ 2,309 նէֆէրի տախի վէֆաթ իյլէմիշ տիր։

—Բարիսին վարուշլարընտա, իւչինճի Նաբօլէոնա թարաֆտար պուլմագ իչին պիր թագբմ խաֆի մէմուրլար, էյլէրինտէն կէլէն հեր նէվի զայրէթի տիրիզ իթմէմէքտէ իմիշլէր։

Պիզ էօյլէ զանն իտէրիզ քի պու ատամլար բէք կիճ գալմբշլար տբր։

—Մէսաժէ տբ Բարի զաղէթասընքն պէհանընա նէզարէն, Մօն Սէնի նամ ապքն ալթընտան կէչէն տէմիր եօլուն ըէսմի քիշատը միւնասիպէթի իլէ իթալիա դբրալը Վիքթօր Էմանուէլ հազբէթլէրի իլէ Մ. Թիէր պէյինտէ պիր միւքեալէմէ վագբ օլաճագ իմիշ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ԿԵԳԵՐՈՆԱՅՈՒՄՆ
ՈՒ
ԱՊԱԿԵԴՐՈՆԱՅՈՒՄՆ

(Ցիւնքի նիւսխատէն պագբյյէ)

Բայց այս տեսչութիւնն երկու ճիւղ կը պարունակէ իր մէջը, սոսկ կրօնական, և ազգային կամ աշխարհական, թէև սոսկ կրօնական մասը վերահսկա՝ Կաթողիկոսին եւ իւր Սինոդոսին կը պատկանի Հայաստանեայց եկեղեցւոյ սկզբանց համեմատ, սակայն Կաթողիկոսն իր իրաւասութիւնն ուղղակի Ընդհ. ազգին վրայ գործադրելու դիրքին մէջ չգտնուելուն պատճառաւ, այդ պաշտօնն ալ միանգամայն Կ. Պոլսոյ կեդրոնը մասամբ գործադրելու վրայ է՝ իր ձեռնհասութեանէն վեր գործոց մէջ Նորին վերահսկութեան դիմելու պայմանաւ։ Այսպէս տբրամադրած է նաեւ Ազգ. Սահմանադրութիւնը. սակայն այն օրէնքը որ Սրբազնագոյն կաթողիկոսն իր կրօնական գերագոյն հեղինակութիւնն սկսի բանեցընել բոլոր Հայոց վրայ, այն օրէնքը բնականաբար կը դադարի Ցաճկատանի Հայոց կեդրոն. իշխանութեան կրօնական տեսչութեան մասը. բայց քանի որ Կաթողիկոսն իր իրաւասութիւնը գործադրելու դիրքէն զատ ալ Ցաճկատանի Հայոց կեդրոնական իշխանութիւնը ազգային կամ աշխարհական գործոց հետ կրօնական գործոց վրայ ալ իր տեսչութիւնը պիտի գործադրէ, ու պէտք է որ գործադրէ, այս կը պահանջէ եկեղեցւոյ ու ազգին շահը, զոր Սահմանադրութիւնն ալ ապահոված է։ Ազգային ներկայ դրութեան մէջ, Կ. Պոլսոյ

կեդր. իշխանութիւնը Տաճկաստանի Հայոց միութեան կապն է ինչպէս նաև Էջմիածնայ կաթողիկոսը համայն աշխարհի Հայոց կրօնական միութեան կապը. բառնալ Կ. Պոլսոյ կեդրոնին կրօնական տեսչութիւնը, առանց կանխաւ կաթողիկոսական ներկայ վիճակն ու իրաւասութիւնն իր նախնականին վերածելու խզել է Տաճկաստանի Հայոց միութեան կապը, թոյլ տալ է առաջնորդաց ըստ քմայ գործելու.* Կ. Պոլսոյ կեդր. իշխանութիւնը տկարացրեցը՝ տկարացնել է Տաճկաստանի Հայոց միութեան ոյժը, հետեւաբար քայքայել է կեդրոնը, որոյ շնորհիւ կայուն է Տաճկաստանի Հայոց միութիւնը, որ մեծապէս նպաստած է համայն աշխարհի Հայոց կայութեանը. այսպիսի հոյակապ չէնք մը քայքայելու ելլելն ինչ ասիճանի անխոհեմութիւն ու յանդգնութիւն է, թող ընթերցողք որ և է նկատմունքէ ազատ խղճի մտօք դատեն։

Մինչդեռ կեդր. իշխանութեան պահպանութիւնն ա՛յսչափ կարեւոր է, յաւալի է տեսնել որ քանիցին ապակեդրոնացման քարոզիչներն իրենց նպատակը առաջ տանելու համար անխորհրդաբար կեդրոնը քայքայելու կելլեն, եւ կեդրոնացման սահմանը տալու համար չեն պատկառիր ըսելու թէ, «Պատրիարքարանը կուզէ որ՝ որ և է թաղ կամ գաւառ՝ առանց Պատրիարքական կեդրոնին հարցնելու բնաւ գործ չտեսնէ»։

Այս վատահութիւնը բողոքովին ձրի է. նախ Պատրիարքարան ըսուածը Տաճկաստանի ընդհանուր Հայոց քրիստոնէ ընտրուած երեսփոխանութիւնն է, որ կեդր. իշխանութիւնը կը կազմէ, և ոչ այլ ինչ մարմին է. պատրիարքն ու՝ վարչական ժողովներ ազգային ընդհ. երեսփոխանութեան պատասխանատու գործադիր մարմիններ են. երկրորդ կեդր. իշխանութիւնը՝ որ Տաճկաստանի բոլոր Հայոց ձայնէն կառնու իր ուժը, բնաւ միտում չունի գաւառային տեղական վարչութեանց իրաւունքները յափշտակելով անոնց վրայ տիրապետելու, և ոչ իսկ պահանջած է որ գաւառներն առանց պատրիարքական կեդրոնին հարցնելու բնաւ գործ չըտեսնեն. այդպիսի անհեթեթ պահանջում մ՚ըրած չէ. հապա ինչ է կեդրոնին ըրածը, և ինչ է ապակեդրոնացման քարոզիչներուն աղաղակը։ Արդէն իրենք իրենց հակառակութիւններովը զիրենք մատնեցին. պահանջումին ապակեդրոնացումն չէ եղեր. արդէն տիրող սկզբունքն է այդ. պահանջումին՝ առաջնորդաց իրենց գաւառներուն մէջ գատուելու ինգիրն է եղեր միայն։ Այս պահանջումն ինչ ինչ պարագայներու մէջ կրնայ կարելի ըլլալ, բայց ոչ միշտ. և արդարեւ ինչպէս կարելի է առաջնորդի մը դատաստանը գաւառին մէջ տեսնել, երբ նա կեդրոնին հետ ունեցած յարաբերութեանցը մէջ մեղանչած ըլլայ. այսպիսի պարագայի մը մէջ հնա՞ր է որ կեդրոնը՝ բստորում դատախազ՝ դատուի իրմէ ստորադասեալ գաւառական ժողովոյ մ՚առջեւ. բնաւ երբէք. նոյնպէս կեդրոնն իր կրկին տեսչութեան իրաւունքովն երբ վերահասու ըլլայ առաջնորդի մը և իրեն հետ՝ ի միասին գաւառական ժողովոյն եկեղեցւոյ և ազգային օրինաց հակառակ վարուած ըլլալնուն, հնա՞ր է որ կեդրոնը խստոր քննութեան մէջ գտնուող մեղսակից գաւառական ժողովոյն՝ առաջնորդէն գանգատելով անոր պաշտօնանկութիւնը պահանջէ. բնաւ երբէք. ուրեմն այս և ասոնց նման պարագայներու մէջ կեդրոնն՝ իբրեւ հսկող՝ իր իշխանութիւնը կը գործադրէ։ Այսպիսի պարագայներու մէջ թէ և ամիսոյ գաւառն իր առաջնորդէն գոհ ըլլայ, կարող չէ արգելուլ անոր պաշտօնանկութիւնը։ Ապա ուրեմն անտեղի է այն պահանջումն ալ թէ «ընտրութիւնը գաւառին պատկանելու համար, պաշտօնանկութիւնն ալ բնականաբար գաւառին կը պատկանի միշտ։»

25 օգոստոս 1871 Կ. Պոլիս Թ. Պէկ

ՄՕՏԱԼՈՒՏ ՎՏԱՆԳԸ

Հայոց Եկեղեցւոյ և Հայոց Ազգին վերաբերեալ դրութիւնը կեդրոնական է, իսկ ապակեդրոնական

Մանրամասն 16×21սմ էջերու դրութիւն

Բ.

Մեր առաջին յօդուածովը, մեր ազգային եկեղեցական վարչական դրութիւնը՝ կեդրոնականութիւն չըլլալը ցուցուցինք։ Ներկայ յօդուածով ալ պիտի ցուցնենք որ մեր ազգային քաղաքական վարչական դրութիւնը կեդրոնականութիւն չէ։

Բսինք հոն՝ թէ կեդրոնացումն և ապակեդրոնացումն երկու նոր և մեր ականջացը անընտել և թերեւս մեր երեսփոխանաց շատերուն անհասկնալի բառեր են որ առաջին անգամ կը գործածուին մեր եկեղեցւոյ և ազգային վարչական դրութեան նկատմամբ, բայց անոնց մէկը՝ կործանում է Հայաստանեայց եկեղեցւոյ և Հայոց ազգայնութեան, և միւսը՝ պահպանութիւն, պէտք է բացատրել. զի եկեղեցւոյ վարչութեան նկատմամբ կեդրոնացումն՝ այնպէս կը համեմատի ապակեդրոնացման, ինչպէս կը համեմատի Հռոմի Պապը՝ Հայոց կաթողիկոսին, ինչպէս կը համեմատի պապականութիւնը՝ Հայութեան. անանկ որ եկեղեցական լեզուով կենդրոնացման դրութիւն ըսելը՝ ճիշդ ու ճիշդ պապականութեան վարչութեան դրութիւնը ըսել է, իսկ ապակեդրոնացման դրութիւն ըսելը Հայաստանեայց եկեղեցւոյ վարչութեան դրութիւնը. զի Պապը իր վիճակաց և անոնց եպիսկոպոսացը վրայ ո՛չ թէ տէրութիւն և հսկողութիւն, այլ ուղղակի և բացարձակ տէր և տնօրէն, իսկ Հայոց կաթողիկոսին պաշտօնը իր վիճակաց և անոնց եպիսկոպոսացը վրայ՝ տէրութեան և հսկողութեան սահմանեալ անդին չանցնիր. մտադիր ըլլալ պէտք է բառերուն։

Այս մասին և ոչ իսկ այսչափ խօսելու հարկ կար, բայց զարմանալի ժամանակի մէջ կապրինք, և գիտեմ որ չվիտնալ ձեւացողներու համար, ասոր տասնապատիկն ալ խօսուի՝ դարձեալ բաւական չէ. ինչ և իցէ, գանք մեր այս աւուր խօսելիքին։

Սակայն հինգ հարիւր տարիի չափ յառաջ Օսմանեան պետութիւնը հիմնուեցաւ Ասիոյ փոքր Ասիա կամ Անատոլիա ըսուած բաժնին մէջ, որուն տէր էր միայն հարիւր տարիի չափ միջոց, մինչև Կոստանդնուպոլսոյ առումը եւ Յունաց կայսրութեան կործանումը։

Անատոլիա՝ Սև ծովու եզերքը Սինոպէն սկսելով Ալիս գետին եւ Տօրոս լեռներուն, ընթացքովը մինչեւ Միջերկրական ծովու եզերքը Ասիոյ ծովածոցը գտնուած բնական գծի մը Արեւմտեան կողմը, եւ Սմիրնի ու Տարսանելի նեղուցներուն ու Մարմարա ծովուն Արեւելեան կողմը գտնուած երկրին է, որուն մէջն են Էնկիւրիա, Գոնեա, Իզմիր, Քէօթահեա, Պրուսա, Գաստամպօլու, Իզնիմիտ և Իսկիւտար, եւ որոյ Արեւելեան կողմն է Հայաստան, որ կը տարածի դէպ Արեւելք մինչեւ ի Կասպից ծովը ու Կովկաս լեռները։

Կոստանդնուպոլսոյ առումէն առաջ, Հայաստանի մեծ մասը Պարսից իշխանութեան տակ էր, և շատ մասերն ալ Արաբացւոց արշաւանքէն մնացած զանազան ամիրաներու ու թագաւորաց արշաւանքէն մնացած զանազան խաներու իշխանութեան տակ էին իրարմէ անկախ եւ ինքնագլուխ։

Կոստանդնուպոլսոյ առումէն ու Յունաց կայսրութեան կործանումէն, Ֆաթիհ՝ երբ Յունաց ազգին քաղաքականապէս տէր եղաւ, Յունաց եկեղեցւոյն անկախութեանը հետ մէկտեղ ձգեց նաև քանի մը քաղաքական արտօնութիւններ Յունաց պատրիարքին ձեռքը՝ որոնք պէտք էին Յունաց ազգին գոյութեանը և եկեղեցւոյն անկախութեան դէմ բան մը չունենալը ապահովելու համար։

Ֆաթիհ երբ Կոստանդնուպոլսոյ առումը տէր եղաւ Յունաստանի և Յունաց ազգին, ուզեց նաև տէր ըլլալ Հայաստանի և Հայոց ազգին, և իր այս խորհուրդը առանց արեան և դիւրաւ ի գլուխ տանելու համար խորհեցաւ որ Յունաց ազգին ապահոված եկեղեցական ու քաղաքական արտօնութեանց նոյն եւ նման արտօնութիւններով Պատրիարքութիւն մ՚ալ Հայոց համար հաստատել, եւ փոխանակ գինուց՝ անոր միջոցաւն ու յորդորանքը ի գլուխ տանի իր խորհուրդը։ Վասն զի կը տեսնէր որ Հայերը Հայաստանի մէջ շատ նեղութիւն ու բռնաբարութիւններ կը կրէին թէ՝ Պարսից թէ՝ Ամիրայից և թէ Խաներու ձեռքէն, և գիտէր որ իր ազատարար առաջարկութիւնը սիրով պիտի գրկէին։

Եւ իրօք, Կոստանդնուպոլսոյ առումէն տասը տարի ետքը, Յունաց ազգին պատրիարքին նոյն եւ նման արտօնութեամբք Հայոց պատրիարք դրաւ, իր հին մայրաքաղաքին՝ Պրուսայի Յովակիմ եպիսկոպոսը որուն հետ արդէն ծանօթութիւն ալ ունէր, որ ան ալ բոլոր Հայաստանի քաղաքաց եպիսկոպոսներուն և Էջմիածնայ եւ Սսոյ կաթողիկոսներուն շրջաբերականներ հանելով՝ անոնց ձեռքը յորդորեց բոլոր ազգը եւ հպատակեցուց Ֆաթիհի քաղցր լուծին, որով ազգը իր Էջմիածնայ կրօնական կենդրոնէն զատ, մասնաւոր արտօնութեամբք, ունեցած եղաւ նաեւ քաղաքական կենդրոն մը, Կոստանդնուպոլսոյ մէջ, Ֆաթիհի յաջորդաց Բարձրագոյն Դրան քով։

Արդ Տաճկաստանի Հայոց այս քաղաքական կենդրոնը ուրիշ բան չէ Տաճկաստանի Հայոց նկատմամբ, այլ յար և նման ինչ որ է Էջմիածնայ կրօնական կենդրոնը ընդհանուր Հայոց նկատմամբ։

Էջմիածին ունի Կաթողիկոս մը, Պոլիս ունի Պատրիարք մը. Կաթողիկոսը ունի եպիսկոպոսներ, Պատրիարքը ունի առաջնորդներ. ինչ կապերով որ կապուած են եպիսկոպոսները կաթողիկոսին հետ, նոյն կապերով կապուած են առաջնորդները պատրիարքին հետ, ասոր հակառակը պնդելը՝ չորս հարիւր տարուան կիրառութեան դէմ սխալ մը գործել է, պէտք չէ վերծումները մէջ բերել։

Նպատակ ունին կեդրոնացականութիւն գործել եւ հաստատել ուզողները մեր ազգային Վարչութեան նկատմամբ, իրենք դեռ չխօսեցան որ լերդերնին տեսնենք, բայց փաստաբանները Մասիս՝ հրապարակն է. ասիկա Սսոյ կաթողիկոսի ընտրութեան խնդրոյն ժամանակ կենդրոնացականութեան բուռ տուաւ եւ ամէն ջանք թափեց զայն քաշեցնելու նկատմամբ, Պրուսայի առաջնորդի խնդրոյն նկատմամբ չգրածը չը մընաց. գիտնալով որ Վարչութեան ըրածը Սահմանադրութեան եւ Հայաստանեայց եկեղեցւոյ օրինացը դէմ էր, «Ինչ որ արդարութիւն է, ան է միայն օրինաւորութիւնը» ըսաւ, պատասխանը տուինք՝ կարկեցաւ. «Բարթողիմէոսի ըրածը անիշխանութիւն է» ըսաւ, պատասխանը տուինք՝ կարկեցաւ. «Բարթողիմէոսի դատախազը Վարչութիւնն է» ըսաւ, պատասխանը տուինք՝ կարկեցաւ. «Ազգին վարչական դրութիւնը կեդրոնացական է» ըսաւ, «ապակեդրոնացականութիւնը քայքայում է» ըսաւ, առաջնորդաց ընտրութիւնը ձգեց պաշտօնին անցաւ, պաշտօնը ձգեց հրաժարեցուցման անցաւ, ու վերջապէս դատելուն կայանք տուաւ, եւ այսօր Մասիսի և նմանաց մեծ յոյսը առաջնորդները դատելու խնդրոյն վրայ է. կարդա անոր Օգոստոս 28 թիւը։

Բայց մենք այդ խնդրոյն հեղինակաց եւ անոնց փաստաբանից անցեալ ներկայ եւ ապագայ ամէն առարկութեանց մէկէն պատասխանելու համար, ազգին իր քաղաքական վարչութեանը մէջ՝ կեդրոնական եւ գաւառական վարչութեանց նկատմամբ երբք անգամ՝ ի գիր առած կամ՝ ի գիր առնել առած օրէնքներէն կամ օրինական դրուագներէն պէտք եղած մասերը պիտի դնենք հոս, 1860 ի Սահմանադրութենէն, 1863 ի Սահմանադրութենէն, եւ 1868 ի Ընդհ. Ժողովոյ Յանձնախումբի Ծրագրէն քաղելով, եւ յանձնենք որ այլ եւս անոնց հետ խօսին։

1860 Ի ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵՆԷՆ ԲՍՂՈՒԱԾ

Կենդրոնական Վարչութիւն է Պատրիարքն Էջմիածնայ

«Ազգ. Ընդհ. ժողովին պաշտօնն է՝ ազգին կողմէն երեսփոխանութեամբ ազգային բարձր պաշտօնաւորները ընտրել, ազգային ժողովները կարգել, անոնց վարչութեանը հսկողութիւն ընել, եւ ազգային ծանր եւ ընդհանրական գործերը վճռաբար տնօրինել։

«Իր պարտաւորութիւնն է՝ ազգային Սահմանադրութեան սկզբունքները անխախտ պահել եւ անոնց տրամադրութեանցը համեմատ վարուիլ»։ Յօդ. 11։

«Ազգային կրօնական ժողովին պաշտօնն է ազգային կրօնական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը»։ Յօդ. 21։

«Ազգ. Քաղաքական ժողովին պաշտօնն է Ազգ. քաղաքական գործոց ընդհանուր վերատեսչութիւնը»։ Յօդ. 28։

«Պատրիարքը Ազգ. ժողովոց նախագահն է ու անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ»։ Յօդ. 14։

«Եթէ Պատրիարքը Սահմանադրութեան դէմ պակասութեան մը մէջ գտնուի ամբաստանութեան տակ կընկնի»։ Յօդ.

«Պատրիարքին վրայ ամբաստանութիւն մը՝ կամ Ազգ. Երեսփոխանաց կողմէն, կամ ազգ. կրօնական ժողովին և կամ ազգ. քաղաքական ժողովին կողմէն կրնայ ըլլալ»։

«Եթէ այսպիսի ամբաստանութիւն մը պատահի, ազգ. Ընդհ. ժ[illegible]վը կը զումարուի և իր մէջէն քննիչ յանձնաժողով մը կը կարգէ, որոնք ամբաստանողաց մէջէն պէտք չէ որ ըլլան»։

«Քննիչ յանձնաժողովը ամբաստանութիւնը քննելով, տեղեկագիր կուտայ ազգ. Ընդհ. ժողովին, որ գաղտնի քուէարկութեամբ կորոշէ խնդիրը։ Եթէ այս որոշումը Պատրիարքի հրաժարումը վճռած ըլլայ, երկու ժողովոց ատենապետները Պատրիարքին կը ներկայացնեն որ յայնժամ ազգին ուրոշ կամքը տեսնելով հրաժարականը տալու պարտաւորեալ է»։ Յօդ. 120։

Գաւառական Վարչութիւն է Առաջնորդի

«Գաւառ. Ընդհ. ժողովներուն պաշտօնն է՝ իւրաքանչիւրը իր գաւառին կողմէն երեսփոխանութեամբ իր գաւառին առաջնորդը ընտրել, գաւառ. կրօնական և քաղաքական ժողովները կարգել անոնց վարչութեանը հսկողութիւն ընել, և գաւառական ծանր կամ ընդհանրական գործերը տնօրինել»։ Յօդ. 76։

«Գաւառ. կրօն. ժողովին պաշտօնն է գաւառ. կրօն. գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը»։ Յօդ. 21։

«Գաւառ. քաղաքական ժողովին պաշտօնն է գաւառական քաղաքական գործոց ընդհանուր վերատեսչութիւնը»։ Յօդ. 28։

«Առաջնորդը գաւառ. ժողովներուն հանդիսապետն է և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ»։

«Իր պարտաւորութիւնն է՝ գաւառին մէջ ազգ. Սահմանադրութեան գործադրութեանը հսկել»։ Յօդ. 77։

«Առաջնորդի ընտրութիւնը գաւառական ընդհ. ժողովին մէջ կըլլայ նոյն և նման Պատրիարքի ընտրութեան»։ Յօդ. 122։

«Եթէ առաջնորդը Սահմանադրութեան դէմ պակասութեան մէջ գտնուի, ամբաստանութեան տակ կընկնի գաւառական ժողովոց կողմէն, և քննութիւնը ըստ [illegible] Յօդուածին ըլլալով դատը կեդրոնական խաւուն ժողովին մէջ կը տեսնուի որ ըստ պատշաճին կը տնօրինէ» Յօդ 123

«Առաջնորդին վրայ ամբաստանութիւն մը կամ գաւառական երեսփոխանաց կողմէն կամ գաւառ. կրօն. ժողովին և կամ գաւառ. քաղաք. ժողովին կողմէն կրնայ ըլլալ»։

«Եթէ այսպիսի ամբաստանութիւն մը պատահի, գաւառ. ընդհ. ժողովը կը զումարուի. և իր մէջէն քննիչ յանձնաժողով մը կը կարգէ, որոնք ամբաստանողաց մէջէն պէտք չէ որ ըլլան»։

Քննիչ յանձնաժողովը ամբաստանութիւնը քննելով, տեղեկագիր կուտայ Գաւառ. ընդհ. ժողովին, որ գաղտնի քուէարկութեամբ կորոշէ խնդիրը։ Եթէ այս որոշումը Առաջնորդի հրաժարումը վճռած ըլլայ, երկու ժողովոյ ատենապետները Առաջնորդին կը ներկայացնեն, յայնժամ գաւառին

---

* Ինչպէս խիստ լաւ խօսեցաւ ինձ Ազգ. վարչութեան անդամներէն մէկ ազնիւ բարեկամս թէ, «թոյլ տալ է առաջնորդաց ազան քէնարնել խոզ խաղալու»։

ՄԱՆԶՈՒՄԻՒ ԷՖԵՌԱՐ

որոշ կանքը տեսնելով հրաժարականը տալու պարտաւորեալ է»։ յօդ· 120։

1863 Ի ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵՆԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

Կեդրոնական վարչութիւն — Պոլսոյ

Ազգ· ընդհ· ժողովին պաշտօնն է՝ Պատրիարքը, կաթողիկոսը և ազգային գլխաւոր պաշտօնատարները և ազգ· կրօնական և քաղաքական ժողովոց անդամները ընտրել, ազգ· ժողովոց վարչութեանը հսկողութիւն ընել, սոյն ժողովներուն վերաբերեալ, բայց իրենց ձեռնհասութենէն վեր համարուած ազգային գործերը որոշել և վճռել, և Ազգային Սահմանադրութիւնը անխախտ պահել» յօդ· 60։

«Ազգ· կրօնական ժողովոյ պաշտօնն է ազգ· կրօնական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը» Յ գ· 28։

«Ազգ· քաղաքական ժողովոյ պաշտօնն է՝ ազգ· քաղաքական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը» Յօդ· 41։

«Կոստանդնուպօլսոյ Պատրիարքը բոլոր ազգային (կեդրոնական) ժողովոց նախագահն է, և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ» · Յ գ· 1։

«Պատրիարքին պարտաւորութիւնն է Սահմանադրութեան սկզբանցը համեմատ վարուիլ, և անոր ամեն կէտերուն ճշդիւ գործադրութեանը ուշի ուշով հսկել» · Յօդ· 8։

«Եթէ Պատրիարքը Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը հակառակ շարժի կամ վարուի, ամբաստանութեան տակ կենայ» · Յօդ· 5։

«Պատրիարքին վրայ ամբաստանութիւն ընելու՝ միայն ազգ· Ընդհ· ժողովը, և ազգ· կրօնական ու քաղաքական ժողովներն իրաւունք ունին»։

Ազգ· Ընդհ· ժողովը քննիչ յանձնաժողով մը կը կարդէ, որ եղած ամբաստանութիւնները քննելէն ետեւ, տեղեկագիր կուտայ գաւառական ընդհ· ժողովին, որ կորոշէ դիմումը։ Այս որոշումը՝ եթէ անով առաջնորդին հրաժարուիլը վճռած է, կը ներկայացնեն Պատրիարքին, որ այն ժամանակ ազգին որոշ կանքը խմանալով հրաժարականը տալու պարտաւորեալ է։ Իսկ եթէ չուզէ տալ բարձրագոյն Դրան իմաց կը տուի որ պաշտօնէն կը ձգէ զառաջնորդը» Յօդ· 6։

Գաւառական Ընդհանուր — Պոլսոյ

«Գաւառական ժողովները կեդրոնական վարչութեան ժողովներուն վերաբերեալ տրամադրութեանց համեմատ պիտի կազմուին, և պաշտօնին ու պարտաւորութիւններին նոյն եւ նման են»։

«Գաւառական Ընդհ· ժողովին պաշտօնն է, գաւառին առաջնորդը և գաւառական կրօնական ու քաղաքական ժողովոց անդամները ընտրել, սոյն ժողովներուն վերաբերեալ բայց իրենց ձեռնհասութենէն վեր համարուած գաւառական գործերը որոշել, և Ազգ· Սահմանադրութիւնը անխախտ պահել» · Յօդ· 60։

«Գաւառական կրօնական ժողովին պաշտօնն է, գաւառական կրօնական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը»։ յօդ· 28։

«Գաւառական քաղաքական ժողովին պաշտօնն է, գաւառական քաղաքական գործոց ընդհանուր տեսչութիւնը»։ յօդ· 41։

«Առաջնորդը գաւառական ժողովոց նախագահն է, և անոնց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ»։

«Իր պարտաւորութիւնն է գաւառին մէջ ազգ· սահմանադրութեան գործադրութեանը հսկել»· յօդ· 94։

«Առաջնորդի ընտրութիւնը նոյն և նման պատրիարքի ընտրութեան, գաւառական ընդհանուր ժողովով կըլլայ»· յօդ· 97։

«Եթէ առաջնորդը Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը հակառակ շարժի կամ վարուի, ամբաստանութեան տակ կընկնի» յօդ· 5։

Առաջնորդին վրայ ամբաստանութիւն ընելու՝ միայն գաւառական ընդհ· ժողովը, և գաւառական կրօնական և քաղաքական ժողովներն իրաւունք ունին։

«Գաւառական ընդհ· ժողովը քննիչ յանձնաժողով մը կը կարդէ որ եղած ամբաստանութիւնները քննելէն ետեւ, տեղեկագիր կուտայ գաւառական ընդհ· ժողովին, որ կորոշէ դիմումը։ Այս որոշումը՝ եթէ անով առաջնորդին հրաժարուիլը վճռած է, կը ներկայացնեն առաջնորդին, որ այն ժամանակ գաւառին որոշ կանքը խմանալով, հրաժարականը տալու պարտաւորեալ է։ Եթէ չուզէ տալ պատրիարքարանին խմաց կը տուի որ պաշտօնէն կը ձգէ զառաջնորդը» յօդ· 6։

1867 Ի ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎՈՅ ՅԱՆՁՆԱԽՄԲԻ ԾՐԱԳՐԷՆ ՔԱՂՈՒԱԾ

Կեդրոնական վարչութիւն — Պոլսոյ

«Հայ ազգը Թուրքիոյ մէջ օսմանցի հայերու կողմէն ընտրեալ ընդհանուր ժողովով մը կը ներկայանայ, գլուխն ունենալով Պոլսի Պատրիարքը՝ նոյն իսկ ժողովէն ընտրեալ և կայսերական հրովարտակով հաստատեալ»։

«Սոյն ազգային ժողովին միջնորդութեամբը կը վարէ ազգը ազգային վարչութեան վրայ իր հեղինակութիւնը» · Յօդ· 1։

«Ընդհ· ժողովը բարոյապէս պատասխանատու, ազգային վարչութեան օրէնադրական մասն ու ընդհանուր խնդրոց վերջին որոշումն իրեն պահելով, գործադրական մասը՝ համարաստութեան պայմանով իր ընտրած երկու ընդհանուր խորհուրդներու կը յանձնէ, Պատրիարքին պատուակալ նախագահութեամբը, կրօնական գործոց վարչութիւնը՝ կրօնական խորհուրդի մը, և քաղաքական գործոց վարչութիւնը՝ քաղաքական խորհուրդի մը։ Խառն գործերը իրաւամբ կուգան խառն խորհուրդի մը որ այս երկու խորհրդոց պատասխանատու մկոտեղ դպլովը կը ձեւանայ» · Յօդ· 2։

«Պոլսի Պատրիարքարանը ազգային վարչութեան կեդրոնն է, և Պատրիարքը՝ օսմանցի Հայոց պաշտօնական հոգեւոր պետն է, իրրեւ ներկայացուցիչ կաթողիկոսին ամենայն Հայոց, և միանդամայն միջնորդ է հեղինակութեան Բ· Դրան՝ Ազգին հետ ունեցած յարաբերութեանցը մէջ»։

«Պատրիարքը կեդրոնական վարչութեան ժողովին և խորհրդոց գործադիր իշխանութիւնը կը վարէ, և պատասխանատու է Ազգին և տէրութեան առջեւ» · Յօդ· 3։

«Պատրիարքը կընտրուի, ըստ ընտրական օրինաց (96), Ընդհ· ժողովին բոլոր անդամոց քուէից բացարձակ առաւելութեամբը» · Յօդ· 5։

«Պատրիարքին պաշտօնն է՝ Ընդհ· խորհրդոց գործակցութեամբ ազգին գործերը անօրինել, և զանոնք Սահմանադրութեան տրամադրութեանցը համաձայն գործադրել»։

«Իր պարտքն է մանաւանդ հսկել Սահմանադրութեան կանոնաւոր եւ անթերի կիրառութեանը բոլոր ազգին մէջ»։ Յօդ· 7։

«Պատրիարքը ամբաստանութեան տակ կը դտնուի, եթէ Սահմանադրութեան հակառակ ընթաց բռնէ կամ իր պարտեաց կատարմանը մէջ անփոյթ մնայ»։

«Ամբաստանութեան իրաւունքը գաւառական խորհուրդներուն է կամ գաւառական ժողովին դիւանին և կամ երեսփոխանաց և կը վարուի գաւառական ժողովին առջեւ, միայն որ իր մէջէն ընտրեալ յատուկ յանձնախումբի մը ձեռօք ամբաստանութիւնը քննել տալով և դրօք փակելօք դատելէն ետքը՝ իր վճիռը կուտայ գաղտնի քուէով և բացարձակ առաւելութեամբ իւր բոլոր անդամոց (96)»։

«Ժողովին կողմէն ժողովութեան քուէ՝ հրաժարում կը հարկադրէ ամբաստանեալ պատրիարքին։ — Եթէ ընդդիմանայ հրաժարելու գաւառական ժողովը՝ Պատրիարքարանին կը մատուցանէ իր որոշումը և կը խնդրէ Առաջնորդին պաշտօնանկութիւնը»· Յօդ· 10։

Գաւառական Վարչութիւն — Պոլսոյ

«Գաւառները կը ներկայանան իւրաքանչիւրը գաւառացւոց կողմէն ընտրեալ Գաւառական ժողովով մը, գլուխն ունենալով գաւառին առաջնորդ արքեպիսկոպոսը՝ նոյն իսկ ժողովէն ընտրեալ, Պատրիարքէն կարգեալ եւ Բ· Դրանէն հաստատեալ։ — Սոյն ժողովին միջնորդութեամբը կը հսկէ իւրաքանչիւր գաւառ՝ իր առանձին մատակարարութեանը վրայ»։

«Գաւառական ժողովները բարոյապէս պատասխանատու, գաւառին ընդհանուր խնդրոց որոշումն իրենց պահելով, սովորական գործոց վարչութիւնը համարաստուութեան պայմանով կը յանձնեն իւրաքանչիւրն իր ընտրած երկու գաւառական խորհուրդներու, կրօնական եւ քաղաքական, առաջնորդին պատուակալ նախագահութեամբը եւ Ազգային կեդրոնական վարչութեան ընդհանուր վերատեսչութեանը տակ»։ Յօդ· 49։

«Առաջնորդարանը գաւառամայրին մէջ Գաւառական վարչութեան կեդրոնն է, եւ առաջնորդը գաւառարքնակ Օսմանցի Հայոց պաշտօնական հոգեւոր պետը»։

«Առաջնորդը Գաւառ· ժողովին և խորհրդոց գործադիր իշխանութիւնը կը՝վարէ, միանդամայն պատրիարքին հեղինակութիւնը կը ներկայացնէ գաւառին հետ ունեցած յարաբերութեանցը մէջ եւ պատասխանատու է գաւառին միանդամայն և կեդրոնական վարչութեան առջեւ»։

«Առաջնորդը կընտրուի գաւական ժողովէն ըստ ընտրական օրինաց (96)» յօդ· 50։

«Առաջնորդին պաշտօնն է գաւառական խորհրդոց գործակցութեամբ գաւառին գործերը անօրինել և զանոնք սահմանադրութեան տրամադրութեանցը համաձայն գործադրել»։

«Իր պարտքն է մանաւանդ հսկել Սահմանադրութեան կանոնաւոր և անթերի կիրառութեանը բոլոր գաւառին մէջ» յօդ· 7։

«Առաջնորդը ամբաստանութեան տակ կը դտնուի, եթէ սահմանադրութեան հակառակ ընթաց բռնէ, կամ իր պարտեաց կատարմանը մէջ անփոյթ մնայ»։

«Ամբաստանութեան իրաւունքը գաւառական խորհուրդներուն է կամ գաւառական ժողովին դիւանին և կամ երեսփոխանաց և կը վարուի գաւառական ժողովին առջեւ, միայն որ իր մէջէն ընտրեալ յատուկ յանձնախումբի մը ձեռօք ամբաստանութիւնը քննել տալով և դրօք փակելօք դատելէն ետքը՝ իր վճիռը կուտայ գաղտնի քուէով և բացարձակ առաւելութեամբ իւր բոլոր անդամոց (96)»

«Ժողովին կողմէն ժողովութեան քուէ՝ հրաժարում կը հարկադրէ ամբաստանեալ առաջնորդին։ — Եթէ ընդդիմանայ հրաժարելու գաւառական ժողովը՝ Պատրիարքարանին կը մատուցանէ իր որոշումը և կը խնդրէ Առաջնորդին պաշտօնանկութիւնը»· Յօդ· 10։

Մենք այս օրինական քաղուածոց մէջ վարչութեան գործադրել ուզած և անոնց փաստաբանին՝ Մասիսի փաստաբանած կեդրոնականութիւնը տեսած չունինք, և ակներեւ կը տեսնուի որ անոնց բոլոր տրամադրութիւնը ապակեդրոնականութիւն է· և պարմանալին հոս է որ այսօր կեդրոնականութիւնը երեւան հանող, դայն Ընդհանուր ժողովոյ առաջարկով և հրապարակաւ փաստաբանող անձանց մէկ քանին, ժամանակաւ այդ օրինական գրուածները խմբագրող յանձնախմբերուն անդամ դտնուած են, անոնց տակը ստորագրութիւն ունին և իրենք այժմ անոնց հակառակը կը փաստաբանեն, և վասն ալ ուրիշ կերպ չփաստաբանելնուն համար երաշխաւոր մը տալու ծիծաղելի հարկին մէջ կը դտնուին։ Թերեւս մոռցած ըլլալով որ իրենք արտադրած են առաջնորդ մը դատուելուն եղանակը, այսօր անոր հակառակը կը պնդեն։

Այս նկատմամբ մեր խորհրդածութիւնը ուրիշ անդամ։

ԶԳՈՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Թէ և յառաջիկայ ուրբաթ օր Ընդ· ժողովոյ 29 րդ նիստը տեղի պիտի ունենար, սակայն ինչ ինչ կարեւոր պատճառներու համար ժողովոյ դումարումը երկու շաբաթ ետ թողուլ հարկ եղած է, որ ներկայ ազդարարութեամբ կը ծանուցուի 'ի գիտութիւն ազգային երեսփոխանաց։

9 օգոստոս 1871

'Ի Պատրիարանի Հայոց — Պատրիարք

Կ· Պոլիս — Կոստանդնուպօլսոյ

Մ· Վ· ԽՐԻՄԵԱՆ

Արքեպիսկոպոս Գլակայ վանից

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

5,700,000 լիրալրգ եէնի խմիգրաղէն պաշա չրգմիշ օլմատրգէնա տայիր տիւնքի կիւն Լօնտրատան ալբնան պիր թէլէկրաֆ Էսհամը Ումումիեէի, 48 ղշ· 30 վր· գատար տիւշիւրմիւշ տիւր։

—Եէնի սէրասքէր Լսատ փաշա հազրէթլէրի, իշ պու բաղար իրմէսի կիւնիւ, բայիթախմբէն քեաֆֆէյի թէրսանէ վէ գրշլալարընը կէզմիշ տիր։

—Սատրազամ Մահմուտ փաշա հազրէթլէրի, իշ պու բաղար իրմէսի կիւնիւ Ցօլմապաղչէ ոէրայը հիւմաեուենա կիտէրէք, ուզուն միւտտէթ Զաթը հազրէթի Շահանէ իլէ մէշվէրէթ իլէմիշլէր տիր։

Սէօյլէնտիկինէ նէզարէն, եէնի սատրազամ Մահմուտ փաշա հազրէթլէրի, Զաթը հազրէթի Շահանէնին նէզտինտէ պէօյիւք թէէսսիրի վար իմիշ։

—Շուրայի տէվլէթ բէյիսի Քեամիլ փաշա հազրէթլէրինին իսթիֆա իտիպ, եէրինէ ֆազըլ Մուսթաֆա փաշա հազրէթլէրինին կէչիրիլէճէկի թէվսիյէսինէ սէօյլէնմէքտէ տիր։

—Իզմիտ իլէ Իսկիւտար արասընտա տէմիր եօլ ամէլիեաթը սիւրաթլէ իլերի վարտրբլմագտա տբր։ Հիւքիւմէթի սէնիյէ, Հայտար փաշա խաքէնի ճիվարլարընը իյի պիր հալէ վազիյլէմէքլիյէ գարար վիրմիշ տիր. եէնի տէմիր եօլուն մէրքէզի, մահէլի մէզքիւրտէ եաբըլաճագ տբր։

—Միւթէվէֆա Ալի փաշա հազրէթլէրինին մախատումի Ալի Ֆուատ պէյին խարիճիյէ միւսթէշարը նասպ իտիլէճէկի սէօյլէնմէքտէ տիր։

—Թէվֆիգ բէյին սէօյլէնտիկինէ նէզարէն, մալիյէ նազիրը փաշա հազրէթլերի իսթիֆասընը վիրմիշ օլուպ, եէրինէ, կէօմրիւք նազիրը Քեանի փաշա հազրէթլերի կէչիրիլէճէք տիր։

—Ինկիլթէրրա սէֆիրի ճէնապլէրի իշ պու բաղար իրթէսի կիւնիւ Պէպէկէ կիտիպ, սատրազամ հազրէթլէրինէ բէսմի վիզիթասընը վիրմիշ, վէ պատէհու Գանտիլլիտէ խարիճիյէ նազիրը Սէրվէր փաշա հազրէթլէրինին գօնաղընա կիթմիշ տիր։

Խարիճիյէ միւսթէշարլըղը Պէյրիկճի տիվանը հիւմայուն սատտէթլու Արիֆի պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ,

Ամէտիի տիվանը 'հիւմայուն մէմուրիյէթի սատտէթլու Նուրի էֆէնտի հազրէթլէրինէ,

Նաֆիա նազարէթի միւսթէշարլըղը սատտէթլու Ալի պէյ էֆէնտիյէ թէվճիհ պույրուլմուշ տուր։

—Տիւն սապահ Օրթա քէօյլիւ պիրիսի, Պէյ օղլանտան կէչէր իքէն, եարուլարտան պիրիսինտէ իշլէմէքտէ օլան ամէլէլէրտէն պիրիսի տէմիր մբսլար իքէն հէր նասըլ իսէ տէմիր մէրգում ատէմին դուլագթօղուսունա տիւշիւպ էօլմիշ տիր։

—Տիւնքի կիւն Պէյօղլուտա եարուլարտան պիրիսինտէ իշլէմէքտէ օլան պիր թաշընը, թաշը գուրշունլար իքէն, թաշը զապթ իտէմէյէրէք, թաշ իլէ պէրաբէր իսկէլէլէրէ վուրուլարաք, տիւշիւպ էօլմիշ տիր։

—Տիւնքի կիւն 22 չաղլարընտա էրմէնի էթմէքճիներին պիրիսի, Արնավուտքէօյէ էթմէք կէօթիւրտիւքտէն սոնրա Գալաթաեա ամտէթ իտէր, լաքին ախշամընը գէլէրատան թուԹուլուպ պիր իքի սաաթ զարֆընտա վէֆաթ իտէր։

Տօլմապաղչէտէ վագը կազիանէտէ տախի իշ քիշի գէլէրատան թուԹուլուպ էօլմիշլէր տիր։

—Գարանթինա նէզարէթի, տիւնքի կիւնտէն պաշլաեարագ, պուրատան եօլա չըգան կէմի վէ վաբօրլարա թէմիզ թիղքէրէ վիրմէմէէ պաշլամըշ տբր։

—Ալբնան խապէրլէր, Պաղտատտա վէ Հալէպտէ տախի գէլէրա իլլէթի մախուֆէսինին պաշ կէօսթէրմիշ օլտուգունու պիլտիրմէքտէ տիրլէր։

ՊԱՀԻՊ ՂԱԶԷԹԱ

ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

Գալաթատա Բէյնճլիմպիհ բաղարընտա
Ն0. 29 Իսմ խանընտա։